

педагогов в контексте построения аттрактивных педагогических отношений.

Ключевые слова: *внедрение образовательных технологий, иноязычная подготовка педагогов, аттрактивные педагогические отношения, педагогическая компетентность, эффективность обучения, учебный процесс в ВУЗе.*

The article highlights the existing in international experience ways and stages, contributing to the increase of future foreign language teachers' professional competence in using modern educational technology as an essential part of the learning process in the higher pedagogical establishment and definition of their ways of further practical implementation. The authors have shown the ways of university educational process constructing with teachers' foreign language training in the context of creating attractive pedagogical relations.

Key words: *educational technology implementation, teachers' foreign language training, attractive pedagogical relations, pedagogical competence, training effectiveness, educational process in higher education institution.*

УДК 378:81.11(520)

Плужник І.В.,

*викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Педагогічного інституту Київського університету
імені Бориса Грінченка*

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЯПОНІЇ

Стаття присвячена аналізу системи навчання англійської мови на різних етапах — в початковій, основній, старшій та вищій школах, а також визначенню загальних тенденцій процесу оволодіння англійською мовою в Японії.

Ключові слова: *організація навчання з англійської мови, початкова школа, основна школа, старша школа, вищі навчальні заклади, Японія.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти англійська мова набула статусу мови міжнародної комунікації. У країнах Східної Азії, зокрема в Японії, англійська мова сьогодні широко використовується в різних сферах суспільного життя, тому і зростає потреба в якісному її оволодінні.

Згідно з дослідженнями в сучасних японських школах відсоток учнів, які на достатньому рівні володіють англійською мовою, є достатньо низьким та становить близько 20 % [1, 330]. Тому значна кількість досліджень присвячена вирішенню проблеми оптимізації підходів до її вивчення.

Рушійною силою підвищення рівня оволодіння англійською мовою в японських школах є не просто бажання підготувати учнів до глобальних економічних змін у країні, а й результат кількох соціальних і політичних факторів. Найбільш фундаментальні проблеми, які знаходяться у колі наукових досліджень уряду Японії, стосуються розвитку умінь громадян ефективно взаємодіяти з людьми інших країн та національностей в умовах зростаючої полінаціональності та полікультурності країни [3, 63].

З урахуванням зазначеного вище, на сучасному етапі розвитку системи освіти Японії відбуваються істотні зміни, чільне місце серед яких відводиться окресленню шляхів модернізації процесу вивчення англійської мови, розробці технологій для її ефективного оволодіння.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Аналіз сучасної науково-методичної літератури виявив, що проблемам дослідження процесу організації навчання англійської мови в шкільних установах Японії відводиться ціла низка статей та публікацій іноземних учених, серед яких цінними для нашого дослідження є праці В.М. Алпатова, К. Джілліан, М. Шібата, Й. Гото-Батлера, Ясуко Канно та інших.

Дослідник Ясуко Канно зазначає, що вчителі в Японії мають застарілі погляди щодо організації процесу навчання англійської мови в контексті формування комунікативних здібностей учнів. На його думку, процес вивчення англійської мови в Японії не є комунікативно зорієнтованим, а скоріше направлена на механічне навчання читанню та письму [3, 67].

Науковець Й. Гото-Батлер підкреслює, що ефективність опанування англійською мовою повинна визначатись рівнем сформованості інтегрованих навичок, які включають усі чотири види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння і письмо), а не просто вивченням мови шляхом дослівних перекладів [2, 134–136].

У дослідженнях на задану тему науковці Лю і Сюй зазначають, що стає зростання професіоналізму вчителів іноземної мови має першочергове значення для ефективною передачі знань учням. Цей процес включає в себе презентацію та імплементацію нових вітчизняних та зарубіжних методів подачі матеріалу, які органічно включатимуться у стиль викладання та обрану методику роботи з учнями [4, 590].

Незважаючи на те, що вже було проведено багато досліджень з окресленої теми, варто зазначити, що якісна організація навчання англійської мови у школах і досі залишається одним із основних завдань, які поставлені перед сучасною системою іншомовної освіти Японії.

Виокремлення аспектів проблеми, які ще недостатньо вивчені. Серед дослідників освітньої сфери в Японії існує думка, що через відсутність достатнього рівня знань багато японців обмежені у своїх діях з іноземцями, а їх ідеї або думки не оцінюються належним чином. Своєю чергою для молодого покоління японців XXI століття оволодіння англійською мовою в якості загальної міжнародної мови має важливе значення для подальшого комфортного та ефективного функціонування в полікультурному світовому просторі, тому **метою нашого дослідження** є аналіз процесу організації навчання англійської мови у Японії.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих результатів. Система освіти в Японії включає в себе 6-річний курс початкової школи, 3 роки середньої школи, 3-річну старшу школу і 2–4-річне навчання в університеті. Початкова та середня школи є обов'язковими. За даними уряду Японії більшість дітей переходить до старшої школи і більше 60 % студентів вступає до університетів чи коледжів [1, 329].

Упродовж 2011–2013 рр була визначена нова стратегія вивчення іноземних мов у Японії (Japanese Foreign Language Course of Study) з метою посилення якості іншомовної освіти в початкових і середніх класах загальноосвітніх навчальних закладів.

Відповідно до наявних освітніх реалій навчання іноземних мов, перше знайомство дітей з англійською відбувається у третьому класі початкової школи. Іноземна мова вивчається один раз на тиждень (35 уроків на рік). Основною метою навчання англійської мови є підготовка дітей до застосування іноземної мови у спілкуванні з іншими, зокрема, носіями мови. Більшість початкових шкіл має свої оригінальні англійські програми, за якими і організовано навчальний процес з іноземної мови [2, 140].

Існує різноманітність у змісті і режимі проведення уроків англійської мови в Японії. Так, наприклад, у деяких приватних школах Японії учні вивчають англійську мову два рази на тиждень з першого класу, в той час як у державних освітніх установах початкової ланки освіти навчання англійської мови відбувається раз на тиждень, починаючи з третього класу.

Зміст навчання англійської мови у початкових школах відрізняється від її змісту в середній і вищій школах, де є безпосереднє спрямуван-

ня на формування мовленнєвих навичок. Мета навчання англійської мови в початковій школі полягає у поглибленні розуміння мови і культури, а також у сприянні позитивному ставленню до комунікації за допомогою усного спілкування. Конкретна діяльність на уроках англійської мови в початковій школі включає дитячі пісні, елементарні мовні ігри і найпростіші висловлювання.

Аналіз наукової літератури виявив наявність досить значної кількості науковців, які вважають, що під час навчання учнів англійської мови в Японії є певні положення, що ускладнюють процес набуття іншомовної комунікативної компетентності [5, 29–33].

Однією з проблем навчання англійської мови у початковій школі є відсутність уведення англійських букв алфавіту у відповідності зі стандартами програми. Лише в деяких школах написання букв є включеним у процес навчання іноземної мови на початковому етапі, але цьому не надається багато уваги, що обумовлено певними соціальними чинниками, оскільки існує досить насичене використання англійських слів та фраз в повсякденному житті сучасних японців. Найчастіше це — назви брендів, продуктів, спортивних команд тощо, які написані англійською мовою, що, згідно з поглядами багатьох японських учителів, уже є підґрунтям для засвоєння деяких найпоширеніших літер алфавіту. Вимова англійських слів цієї категорії є підсвідомо закріпленою учнями з таблиці Катакана (японська абетка по складах). Знаки цієї абетки походять від складових частин китайських ієрогліфів та використовуються переважно для запису запозичених слів європейського походження, іншомовних власних назв тощо.

Іншою проблемою є обов'язкове уведення абетки Ромадзі під час навчання у початковій школі, що ускладнює процес ефективного опанування англійською мовою. Ромадзі використовується для написання англійських слів латинськими літерами, що є природним відображенням японської звукової картини. Але це, у свою чергу, ускладнює процес оволодіння англійською мовою, оскільки на цьому етапі, діти використовують абетку для читання слів за допомогою системи транслітерації, що є методично недоцільним при вивченні англійських слів (наприклад, учні початкових шкіл Японії читатимуть слово *bake* як /bake/, а не /beik/, що є передбачено англійською транскрипцією).

Щоб уникнути плутанини уведення англійських букв разом із вивченням звукової системи не розпочинається в початковій школі. Відповідно, основна увага на уроках англійської мови в початкових школах Японії приділяється аудіюванню та говорінню як видам мовленнєвої діяльності.

Англійська мова в основній школі в Японії стає обов'язковим для вивчення предметом з 5 класу. Усі учні основної школи в Японії повинні бути присутніми на уроках англійської мови протягом п'ятидесяти хвилин, три рази на тиждень. Характерною ознакою організації процесу навчання англійської мови є відсутність у навчальних програмах тем для вивчення та написання літер на початковій ланці освіти, що окреслює майбутнє їх вивчення лише в середніх класах. Для вивчення та ефективного засвоєння англійських букв використовується подібний матеріал, що і в школах України, а саме: вірші, римівки, пісні тощо.

Загалом, існують різні підходи до навчання англійської мови в Японії, які варіюються від традиційних до сучасних. Підходи до вивчення англійської мови є автономними і зазвичай обумовлені власним досвідом вчителя щодо організації процесу навчання з англійської мови.

У деяких школах учителі пояснюють граматичний та лексичний матеріал, закріплюють практичними завданнями, після чого учні знову повторюють вивчене після прослуховування компакт-дисків [5, 30]. В інших школах учителі використовують рольові ігри та роздатковий матеріал без будь-яких граматичних пояснень. Учні майже не практикують написання складних конструкцій, тому більшість із них не може написати алфавіт в середині першого року. Навчання читанню відбувається паралельно із навчанням письма, тому рівень складності текстів підвищується в ході розширення лексичного запасу та розвитку навичок письма.

Разом із тим навчання англійської мови в деяких японських школах все ще здійснюється за традиційним методом — якудоку. Якудоку є технологією традиційного навчання, зосередженою на практиці перекладу англійських фраз та речень дослівно японською, що передає зміст сказаного, проте не сприяє формуванню комунікативних умінь учнів [6, 312]. Саме тому є певна кількість учнів, які відвідують мовні курси після школи. Вони добре володіють англійською мовою і незадоволені уроками англійської мови у школі.

Старша школа передбачає вивчення іноземної мови в якості обов'язкового предмета щонайменше три рази на тиждень у залежності від класу старшої школи. Ті учні, які збираються здобувати вищу освіту, надають перевагу вивченню англійської мови, оскільки вона є обов'язковим предметом на вступних тестах у будь-який ВНЗ Японії. Кількість занять на тиждень варіюється відповідно до року навчання у старшій школі: під час 1–2 років старшої школи учні відвідують

3–4 уроки іноземної мови на тиждень, на третьому році деякі учні мають більше семи уроків англійської мови на тиждень.

На старшому етапі учні вивчають іноземну мову диференційовано. Клас зазвичай поділений на три групи відповідно до рівня сформованості англомовних навичок (низький, середній та високий рівні відповідно). Найбільша увага приділяється читанню та письму як видам мовленнєвої діяльності. На низькому рівні формування читацьких навичок учні зосереджуються на читанні й розумінні різних матеріалів, з акцентом на романах. Учні з середнім рівнем сформованості читацьких умінь фокусуються більше на читанні та розумінні газетних статей і коротких есе, матеріалу, схожого на той, що використовується під час вступних іспитів. Високий рівень читацьких умінь, передбачає вільне читання різних матеріалів (художню літературу та науково-популярні статті, а також обговорення цих робіт).

Розвиток навичок письма на уроках англійської мови у старших школах Японії спрямований на поліпшення здатності учнів писати чіткі й послідовні англійські речення, абзаци, есе, розповіді. На низькому рівні школярі аналізують та вивчають граматику англійської мови та практику її використання через щоденники та есе, що подані в письмовій формі. На середньому рівні учні практикують написання власних есе на визначену тему, використовуючи газетні статті та різні висловлювання в якості моделей. На цьому рівні в центрі уваги стоїть не навчання граматики, а здатність логічно та послідовно передати власні враження в письмовій формі. На високому рівні учні продовжують практикуватися в написанні за зразком, але з подальшим акцентом на творчість і виразність у писемності. На всіх трьох рівнях метою є створення сприятливого середовища для ефективного оволодіння писемним мовленням [6, 300–315].

З іншого боку, ті учні, які не планують продовжувати навчання у вищих навчальних закладах, мають лише одну або дві години для вивчення англійської мови на тиждень тільки на першому та другому роках навчання в старшій школі. Вони в основному вивчають граматичні поняття, необхідні для побудови речень та текстів. На заняттях учні читають підручники, розв'язують граматичні та практичні завдання і пишуть прості речення за зразком в підручниках [3, 64].

Вища освіта надається у різних типах освітніх установ: університетах, коледжах, професійних технологічних училищах. Ці установи можуть мати 3 різні статуси, а саме: національний, державний та приватний ВНЗ.

Щодо організації навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах Японії, то кількість навчальних годин з іноземної мови варіюється відповідно до обраної спеціальності. Як правило у вищих навчальних закладах англійську мову викладають носії цієї мови. Найбільша увага приділяється підвищенню письмових та читацьких навичок студентів, проте не надається достатня кількість годин для практики усного мовлення та формування комунікативних умінь [7, 105–111].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Удосконалення якості процесу навчання англійської мови є найефективнішим способом підвищити рівень оволодіння нею в Японії. Згідно з думками багатьох дослідників з досліджуваної проблеми, провідним завданням щодо організації навчання англійської мови залишається уміння створювати іншомовне комунікативне середовище для ефективного оволодіння учнями англійською мовою.

Отже, організація навчання англійської мови в навчальних закладах Японії являє собою складний процес, що поєднує традиційний підхід з інноватикою сучасного світу.

Джерела

1. Carless D. Collaborative EFL teaching in primary schools / D. Carless // *ELT Journal*. — 2006. — № 60. — P. 328–335.
2. Goto-Butler Y. Foreign language education at elementary schools in Japan: Searching for solutions amidst growing diversification / Y. Goto-Butler // *Current Issues in Language Planning*. — 2007. — № 8. — P. 129–147.
3. Kanno Y. ELT policy directions in multilingual Japan / Y. Kanno // In J. Cummins & C. Davison (Eds.), *International handbook of English language teaching*. New York : Springer. — 2007. — P. 63–73.
4. Liu Y. & Xu Y. Inclusion or exclusion?: A narrative inquiry of a language teacher's identity experience in the 'new work order' of competing pedagogies / Y. Liu & Y. Xu // *Teaching and Teacher Education*. — 2011. — № 27. — P. 589–597.
5. Nagatomo D. A case study of how beliefs toward language learning and language teaching influence the teaching practices of a Japanese teacher of English in Japanese higher education / D. Nagatomo // *The Language Teacher*. — 2011. — № 35(6). — P. 29–33.
6. O'Donnell K. Japanese secondary English teachers: Negotiation of educational roles in the face of curricular reform / K. O'Donnell // *Language, Culture and Curriculum*. — 2005. — № 18. — P. 300–315.
7. Riley P. Reform in English language teaching in Japan / P. Riley // *Ningen kankyou gakkai [People and Environment Academic Society]*. — 2008. — № 9. — P. 105–111.

Статья посвящена анализу системы обучения английскому языку на разных этапах — в начальной, основной, старшей и высшей школах, а также определению общих тенденций процесса овладения английским языком в Японии.

Ключевые слова: *организация обучения английскому языку, начальная школа, основная школа, старшая школа, высшие учебные заведения, Япония.*

The article analyzes the system of English education on different stages — in primary, secondary, high schools and universities and defines general trends of English teaching process in Japan.

Key words: *organization of English education, primary school, secondary school, high school, university, Japan.*

УДК 374.7

Ситник О.І.,

*старший викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Педагогічного інституту Київського університету
імені Бориса Грінченка*

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ В ОСВІТІ

Стаття присвячена дослідженню тлумачення поняття «тенденція». У статті автор робить спробу виокремити підходи щодо окреслення тенденцій освіти, аналізуючи європейські звіти та доповіді міжнародного і регіонального рівнів, досліджуючи особливості відстеження тенденцій освіти.

Ключові слова: *тенденція, тенденційність, освіта дорослих, тенденції розвитку, тенденції оцінення, встановлення тенденцій, тенденції результату.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Освітні процеси у кожній країні не є відокремленими та ізольованими, а відбуваються у контексті глобалізації, яка являє собою складний процес структурних та функціональних змін, охоплюючи усі сфери життєдіяльності, освіти зокрема, що зумовлено постійним оновленням потреб суспільства, реальними можливостями сучасної особистості та тісним зв'язком освіти з провідними напрямками суспільного розвитку, серед яких еконо-